

Werkbezoek gecoördineerd beheer Texel

22 mei 2024

Dat de grote aantallen ganzen in Noord-Holland veel schade aan landbouwgewassen veroorzaken, dat weten veel mensen wel. Minder bekend is dat ganzen ook schade veroorzaken in natuurgebieden. Daarmee vormen ze een bedreiging voor de broedhabitat van beschermde vogels en komen Natura2000-doelstellingen in het gedrang. Na zorgvuldige afweging kan worden besloten tot 'gecoördineerd beheer', ofwel afschot van ganzen in natuurgebieden. Op 22 mei bracht gedeputeerde Jelle Beemsterboer van de provincie Noord-Holland een bezoek aan Texel, om hier meer over te horen.

Het terugbrengen van schade aan natuur en landbouw vraagt om zorgvuldigheid en nauwe samenwerking met alle partijen. De aanpak met gecoördineerd beheer op Texel laat zien dat het kan, en biedt een blauwdruk voor andere gebieden.

[Jelle Beemsterboer, gedeputeerde provincie Noord-Holland]

Als we het niet samen doen, komen we nergens

De voorspelde regen blijft uit en daarmee is de flinke vertraging van de veerboot al snel weer vergeten. Texel is een prachtig eiland en de ca. 30 deelnemers aan dit werkbezoek genieten zichtbaar van een dagje zonder laptop.

Op natuurboerderij Plassendaal staan koffie en Texelse koek klaar. Jan Pieter Lokker, voorzitter FBE Noord-Holland heet iedereen welkom en licht het speelveld rondom ganzenbeheer toe. Betrokken organisaties zijn onder andere de rijksoverheid, provincie, BIJ12 en de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord. In het FBE-bestuur zijn Staatsbosbeheer, de agrarische sector, natuurorganisaties, agrarische collectieven, particuliere grondbezitters, fauna-

beheerders (jagers) en dierenwelzijn (vacature) vertegenwoordigd. Kortom, een hele lijst van instanties met hun achterbannen, die elk hun eigen belang inbrengen. Belangen die soms schuren. Tegelijkertijd hebben bijvoorbeeld de agrarische sector en natuurbeheerders elkaar nodig om tot oplossingen te komen. "Als we het niet samen doen, komen we nergens", aldus Lokker. De samenwerking bij het gecoördineerd beheer op Texel is een schoolvoorbeeld van die goede samenwerking.

Zorgvuldigheid voorop

"Dit samenwerken begint al bij de afweging voor gecoördineerd beheer", licht FBE-directeur Patty Laan toe. Allereerst moet worden aangetoond dat ganzen significante schade toebrengen. En ook, dat alle ingezette

preventieve maatregelen te weinig resultaat opleveren. Het doden van dieren is ook hier altijd het allerlaatste redmiddel. Bovendien moet worden bewezen dat het doden van dieren bijdraagt aan het voorkomen van schade én dat dat geen effect heeft op de gunstige Staat van Instandhouding van de soort. Het verzamelen van die bewijslast en het onderbouwen van de voorgestelde aanpak vergt nauwkeurige onderlinge afstemming tussen alle partijen.

“En dan zijn we er nog niet. Als we dit allemaal hebben aangetoond, start het traject van Passende Beoordeling. Dat kan zomaar 9 maanden duren”, volgens Laan. In een Passende Beoordeling toetst een gespecialiseerd ecologisch adviesbureau of de aanpak geen significante effecten heeft op beschermde soorten. Zo zijn er op Texel twee beheergebieden, waar tweemaal per week beheer mag plaatsvinden, en nooit gelijktijdig. Ook is een maximaal aantal schoten per dag vastgesteld en mag er alleen met een geluidsdemper geschoten worden. Daarnaast zijn er verstoringvrije zones, die tussentijds nog kunnen wisselen als een beschermde diersoort wordt aangetroffen. Coördinatie moet plaatsvinden vanuit de FBE en zo zijn er nog meer regels en voorwaarden.

Toezicht en vergunningverlening

Of aan die regels en voorwaarden wordt voldaan, daar ziet de Omgevingsdienst op toe. “Naast het houden van toezicht heeft de Omgevingsdienst een rol bij het verlenen van de N2000-vergunning”, vertelt toezichthouder Robert Vogelaar. “Onze vergunningverleners beoordelen de Passende Beoordeling, behandelen de aanvraag en stellen de vergunning op. Een ecologisch deskundige beoordeelt welke soorten in het gebied aanwezig zijn en welke invloed faunabeheer heeft op elke soort. Het voortbestaan van kwetsbare soorten

mag immers niet in het geding komen. De Omgevingsdienst beoordeelt vervolgens of de uitvoering van de voorschriften goed gecontroleerd kan worden. Er is continu overleg met betrokken partijen: zijn de voorschriften toepasbaar en worden zij nageleefd?”

Loran Tinga met dochter in 2004

Het veld in

Natuurlijk willen we die ganzenschade met eigen ogen zien. Daarom neemt Loran Tinga, Coördinator Natuurbeheer bij Natuurmonumenten, ons meenar buiten. “Twintig jaar geleden stond ik hier met mijn dochter, destijds een baby. Het grasland kleurde prachtig van alle bloemen en kruiden die er volop bloeiden en het wemelde er van de weidevogels die tussen de orchideeën en echte koekoeksbloemen broedden. En dit is er nu van over, wijst hij om zich heen. Veel minder bloemen en kruiden en een kaalgevreten grasmat. Tinga licht toe dat ganzen niet de enige oorzaak van deze achteruitgang zijn, maar dat ze wel een grote rol kunnen spelen. Ganzen beginnen namelijk met het wegvreten van het riet. Daarmee vernielen ze de broedhabitat van de daar voorkomende (zeldzame) vogels. En als het riet op is, beginnen ze aan het vochtig hooiland. “Vanuit de Vogelwerkgroepen waren er vragen. Met hen zijn we de gebieden ingegaan.

De leden waren onder de indruk van de enorme schade, toen ze die met eigen ogen zagen; dat hadden ze nooit geweten”.

Thomas van der Es, senior boswachter Ecologie bij Staatsbosbeheer, vult aan: “We nemen ook preventieve maatregelen om schade te voorkomen. Zo hebben we vorig jaar een stuk riet in een duinmeer voorzien van rasters, om de broedhabitat van vogels als de roerdomp te beschermen. Op sommige plekken kunnen we helemaal geen maatregelen nemen. Op Texel broeden ganzen bijvoorbeeld ook tussen lepelaarskolonies; dat zijn verstoringgevoelige plekken.”

Uitvoering en communicatie

“De ganzen gingen dit jaar vroeg broeden, dat was een voordeel. We konden het gecoördi-

neerd beheer in februari starten. Dan zijn veel van de beschermde vogels nog niet in het gebied aanwezig. Op 8 april zijn we al grotendeels gestopt met de uitvoering, zodra we zagen dat die terugkwamen, terwijl we volgens de Passende Beoordeling tot eind april mochten doorgaan”, zegt Arnold Bregman, coördinator van het gecoördineerd beheer. Hij vertelt over het vroege opstaan en het zware sjuwwerk. “Je moet bedenken dat een volwassen gans zo’n 5 kilo weegt, dus met 5 ganzen in je rugzak heb je al snel 25 kilo op je rug. Dat is best pittig. Zeker omdat je hele einden moet lopen door heuvelachtig gebied.” De rugzakken dienden om geen aanstoot te geven aan bezoekers in het gebied. Bezoekers die soms vragen hadden, en na een goede toelichting best begrepen waarom voor afschot werd gekozen.

De uitvoerders hebben allemaal gemerkt dat de omgeving weinig last heeft ervaren van het gecoördineerd beheer. Pas eind april kwam er een vraag van een mevrouw die midden in het natuurgebied woont, terwijl ze al in februari waren begonnen. En er zijn twee klachten binnengekomen via de mail. Dat soort signalen wordt gezamenlijk opgepakt, met de FBE als woordvoerder.

Bijdrage agrariërs

René van der Star, bestuurslid bij de LTO-Noord vertelt over de bijdrage van de agrariërs aan het ganzenbeheer op Texel. “Kijk, de uitvoerders moeten het afschot natuurlijk kwijt. Het liefst wordt het ganzenvlees goed benut. Daarom hebben we gezorgd voor een grote koeling op een centrale plek in het gebied. En wat overblijft gaat mee met Rendac; als LTO hebben we ook locaties geregeld voor de Rendac-bakken.”

Dirk de Lugt, voorzitter LTO Texel benoemt het belang dat de agrariërs hebben bij het verminderen van de schade aan hun

gewassen. Die liepen er tegenaan dat hun faunabeheerders (jagers) steeds minder gemotiveerd waren om ganzen op hun percelen te beheren, omdat ze het afschot nergens kwijt konden. Bovendien viel het de grondgebruikers op Texel best zwaar toen nestbehandeling wegviel. Over die maatregel hadden ze juist een goed gevoel. De bereidheid om bij te dragen aan het gecoördineerd beheer is dan ook groot.

Ganzenvlees goed benutten

Iedereen kijkt met interesse toe als Henk van Wijk van de WBE Texel een gans ontleedt. Het is best wat werk, maar het is de moeite waard. Henk vraagt zich hardop af waarom er in Nederland zo weinig ganzenvlees wordt

gegeten. "Zie je die twee stukjes hier bij de maag? In Frankrijk is dat een delicatessen! Ook lever en hart zijn smaakvol, maar orgaanvlees is niet populair bij de klant. De borst en de poten daarentegen, die zouden gemakkelijk aan de menukaart van goede restaurants kunnen worden toegevoegd."*

Nadat het gezelschap enkele ganzenhapjes heeft geproefd en zelf heeft ervaren hoe lekker ganzenvlees is, sluit de gedeputeerde de bijeenkomst af. Hij benadrukt dat het de bedoeling is dat er met beter beheer uiteindelijk juist *minder* ganzen hoeven te worden geschoten. Maar dat zolang afschot nodig is, dat goed moet worden benut. "Het is mager, gezond en natuurlijk vlees. Wat wil je nog meer?"

Alle betrokkenen zijn het erover eens dat kiezen voor afschot altijd goed onderbouwde uitleg nodig heeft, zeker in natuurgebieden. Daarom is er onder andere een uitgebreide lijst met 'veelgestelde vragen' te vinden op de website van de FBE.

(*Heb je interesse in wild vlees van Texel. Kijk dan bij 'Wild Texel' op Facebook of Instagram, of bel Henk van Wijk op 06 53 14 86 70).